

Agness Cornell

Demokratibistånd, politiska regimer och demokratisk utveckling

Demokratibistånd er i løbet af de senere år blevet en stadig mere populær bistandsform. Imidlertid må man spørge, om demokratibistanden faktisk har betydning for den demokratiske udvikling, og om der i forskellige sammenhænge er forskel på, hvordan denne bistandsform virker. Analyser med paneldata for perioden 1990-2004 viser, at demokratibistandens virkninger på demokratiudviklingen varierer mellem forskellige regimeformer. Demokratibistanden har størst betydning for den demokratiske udvikling i stabile autoritære regimer, som har en lang tidshorisont, samt i étpartiregimer og monarkier. Demokratibistanden har også betydning for den demokratiske udvikling i ustabile flerpartiregimer, som trods alt har etableret de væsentligste politiske institutioner. I militærregimer, som ofte er både ustabila og mangler politiske institutioner, der fungerer, har demokratibistånd ingen virkning på den demokratiske udvikling. I demokratier har demokratibistånd i øvrigt heller ingen betydning for demokratiudviklingen.

Demokratibistånd, politiska regimer och demokratisk utveckling

Under senare år har demokratibistånd, som syftar till att främja demokrati i mottagarländerna, blivit en allt populärare form av bistånd (se t.ex. Danida, 2008; Skr.2008/09:11, 2008). Frågan är dock om demokratibiståndet har betydelse för den demokratiska utvecklingen och i vilken utsträckning dess effekter skiljer sig mellan olika kontexter?

Demokratibiståndet kan tänkas ha betydelse för ett lands demokratiska utveckling på tre olika sätt. För det första genom att fördjupa demokratin, för det andra genom att förbättra utsikterna för en övergång till demokrati och för det tredje genom att bidra till att det auktoritära systemet liberaliseras utan att det sker någon regimförändring (Schatz, 2006).

Både praktiker och forskare anser att biståndet bör anpassas till den kontext som råder och att mottagarna av biståndet själva bör äga processen (se t.ex. Diamond, 2008: 316-317). Varför och på vilket sätt kontexten spelar roll för demokratibiståndets utveckling har dock inte utforskats i någon större utsträckning. Detta trots att demokratibiståndet även har rönt viss uppmärksamhet inom forskningsvärlden.

I både demokratiseringsforskning och biståndsforskning har politiska regimer lyfts fram som en viktig faktor. Demokratiseringsforskning har visat att typ av politisk regim har betydelse för hur en transition till demokrati sker (Geddes, 1999), och hur sannolikt det är att en sådan sker (Hadenius och Teorell, 2007a). Auktoritära politiska regimer kan även skilja sig åt när det gäller vilka effekter biståndet har. Wright (2008) har visat att den tidshorisont

som en regim har påverkar hur väl mottagarlandet förvaltar biståndsmedlen. Den politiska regimens betydelse har dock inte undersökts i relation till demokratibiståndets potential för den demokratiska utvecklingen.

I denna studie visar jag att demokratibiståndets effekter på demokratisk utveckling skiljer sig mellan olika typer av politiska regimer. Demokratibiståndet har positiv effekt på den demokratiska utvecklingen i enpartiregimer, monarkier och flerpartiregimer. I militärdiktaturer och demokratiska regimer har dock inte demokratibiståndet någon effekt på den demokratiska utvecklingen.

Den empiriska forskning som fokuserat på demokratibistånd specifikt har främst bestått av fallstudier i särskilda länder eller av särskilda biståndsaktiviteter och projekt (Green och Kohl, 2007). På senare tid har dock även ett antal kvantitativa studier genomförts där man på en mer generell nivå försökt att analysera huruvida demokratibiståndet har haft effekt på demokratisk utveckling (Finkel et al., 2007b; Finkel et al., 2008; Nielsen och Nielson, 2008). Resultaten från dessa studier är långt ifrån entydiga. Finkel et al. kommer fram till att det amerikanska demokratibiståndet har haft positiv effekt medan Nielsen och Nielsons studie på demokratibistånd från OECD-medlemmar tyder på att effekterna inte är entydigt positiva för demokratisk utveckling.

Finkel et al. (2008: 39-45) prövade även vissa kontextuella faktorerers betydelse för det amerikanska demokratibiståndets effekter på den demokratiska utvecklingen. Man kom fram till att regionen spelar roll så till vida att det bistånd som tilldelats Afrika har haft större positiv effekt. Vidare drog man slutsatsen att demokratibiståndet haft störst positiv effekt på den demokratiska utvecklingen i länder med större etnisk fragmentisering, lägre nivåer när det gäller human utveckling (HDI-indexet) och i så kallade *failed states*. Demokratisk politisk kultur var positiv för demokratibiståndets effekter medan demokratibiståndet var mindre effektivt i de länder som samtidigt fick mycket militärt stöd av USA.

Teoretisk utgångspunkt: Avgörande skillnader mellan auktoritära regimer

Den teoretiska utgångspunkten för denna studie är att olika typer av politiska regimer skiljer sig åt på avgörande sätt och att detta också inverkar på vilken demokratiseringspotential som demokratibiståndet har. Dessa skillnader antas bero på att riskerna förknippade med att upprätthålla regimen varierar mellan olika regimer. En diktator är exempelvis benägen att riskera höga repressionskostnader om riskerna är större med att tillåta en demokratisering (Bermeo, 1997). Ett liknande resonemang kan föras när det gäller huruvida en regim kommer att gå med på demokratibistånd.

Demokratibistånd kan antas ha mest potential där riskerna för regimen

inte är för stora och där man tjänar på att ta tillvara på biståndet. Detta behöver inte betyda att regimen är välvilligt inställd till demokratisk utveckling. Däremot innebär detta att regimen kan tillåta sig att acceptera stöd utifrån, till exempelvis civilsamhället eller vissa politiska institutioner, om risken att förlora makten bedöms vara låg eller om regimen har mindre att förlora på att en demokratisering sker.

Hur mycket regimen kan riskera och i vilken mån den tar tillvara på biståndet kan för det första antas bero på hur lång tidshorisont regimen har framför sig. En stabil regim tjänar i större utsträckning på att ta tillvara på biståndet och investera det i långsiktiga projekt än vad en instabil regim gör. (Wright, 2008) Om ledarna i en regim riskerar att när som helst förlora makten gäller det för dem att själva tillskansa sig så mycket som möjligt av medlen innan dess. Dessutom blir ledarna i instabila regimer i högre grad tvungna att använda medel till att köpa motståndare, alternativt, utöva repression mot dem, för att de inte själva ska förlora makten. Vidare kan en stabil regim också i högre grad tillåta en viss liberalisering utan att riskera att förlora makten.

För det andra kan demokratibiståndets potential bero på huruvida det finns politiska institutioner på plats. Olika auktoritära regimer kräver olika mycket stöd och samarbete (Gandhi och Przeworski, 2006; 2007). Vissa regimer behöver mer stöd från övriga samhället och bygger därför ofta institutioner för institutionaliserat samarbete som liknar dem som finns i demokratiska regimer, t.ex. i form av parlament.

Vidare kan dessa institutioner potentiellt sett reformeras i demokratisk riktning. För demokratibiståndets potential innebär detta att det i sådana regimer finns politiska institutioner som kan vara mottagare av demokratibistånd och på det sättet påverka att implementeringen blir gynnsam. Dessutom har inte politiska ledare inom olika former av politiska institutioner samma incitament att bevara regimen. Vissa typer av politiska ledare har större chans att behålla makten även om regimen skulle demokratiseras medan andra har sin egen yrkeskår att falla tillbaka på om de lämnar det politiska styret. Andra politiska ledare kan däremot inte riskera att förlora makten då de har svårt att se någon framtid i en annan typ av regim än den de själva regerar. (Bermeo, 1997)

Den teoretiska utgångspunkten för denna studie är alltså att vissa auktoritära ledare är mer villiga att acceptera demokratibistånd och ta tillvara på det och att vissa institutionella arrangemang är bättre lämpade för dess implementering. Enligt detta resonemang skulle således demokratibiståndet ha störst potential i de regimer som har lång tidshorisont, är stabila och där det redan finns viktiga politiska institutioner på plats. Dock medför regimens stabilitet att vi inte främst kan förvänta oss att det sker en regimförändring. Demokratibiståndet kan däremot bidra till att det sker en libe-

ralisering, exempelvis att vissa medborgerliga rättigheter tillgodoses utan att det varken sker någon regimförändring eller demokratisering av de politiska institutionerna.

Vilka typer av regimer gäller detta och i vilka regimer kan vi, givet detta resonemang, vänta oss att demokratibiståndet får mindre betydelse? Som vi kommer se nedan kan vi utifrån tidigare forskning på området anta att stabilitet och graden av institutionaliserat samarbete skiljer sig mellan olika typer av regimer.

I litteraturen på forskningsområdet använder man sig av ett antal olika klassificeringar av politiska regimer.¹ I denna studie har jag valt att främst utgå ifrån Hadenius och Teorells (2007a) indelning som bygger på tre olika sätt att uppnå politisk makt och behålla den (se även sid. 337-338). Detta kan ske genom arv; monarki, hot eller användande av militärmakt; militärdiktatur eller genom val; valregim. Valregimerna är i sin tur indelade i tre huvudkategorier. I enpartiregimer tillåts enbart ett parti. I det begränsade flerpartisystemet tillåts visserligen fler än ett parti att ställa upp i valen men det finns samtidigt avsevärda begränsningar för dessa. Till „inget parti“ kategorin hör de fåtal stater där det visserligen anordnas val men där politiska partier inte är tillåtna.

Enligt tidigare studier tillhör monarkier de mer stabila auktoritära regimerna och därmed har ledarna en relativt lång tidshorisont (Hadenius och Teorell, 2007a). Stabiliteten i monarkier beror enligt Magaloni (2008) dels på att de som tillhör den kungliga familjen tjänar på att stödja regimen men också på att successionsordningen oftast är institutionaliserad. Dock finns det inte något starkt incitament att skapa institutionaliserat samarbete i form av politiska institutioner eftersom monarken och gruppen runt statsöverhuvudet är liten och inte behöver söka stöd hos en större krets (Gandhi och Przeworski, 2007).

Demokratibiståndet kan antas ha viss potential i monarkier på grund av dess stabilitet och avsevärda tidshorisont. På grund av dess stabilitet och avsaknad av viktiga politiska institutioner är det dock troligt att demokratibiståndets effekt blir en viss liberalisering snarare än att den politiska processen demokratiseras.

Militärregimer kommer oftast inte till makten med avsikten att behålla den permanent (Gandhi och Przeworski, 2007). Vidare antas militära ledare ofta värdera sin egen yrkeskår högre än att klamra sig fast vid den politiska makten till varje pris. Detta är en av orsakerna som förs fram till varför militärdiktaturer är mer instabila än andra regimer (Geddes, 1999; Ulfelder, 2005). En annan orsak till detta är att successionen inte är institutionaliserad. Maktskiftet och transitioner sker därför ofta som ett resultat av interna splittringar i eliten (Geddes, 1999). Vidare har militärdiktaturer precis

som monarkier sin egen institution att falla tillbaka på och behöver därför inte skapa institutioner i någon högre utsträckning (Gandhi och Przeworski, 2006). Demokratibiståndets potential i militärdiktaturer kan således antas vara ganska liten. Regimen är alltför instabil och det finns inte incitament för regimen att upprätthålla politiska institutioner.

I valregimer finns viktiga politiska institutioner på plats och det finns ett större utrymme för en framväxande opposition inom de egna leden än i de andra auktoritära regimerna. Dessutom är successionsordningen institutionaliserad vilket kan borga för en viss stabilitet (Magaloni, 2008).

Dock finns det betydande skillnader mellan olika typer av valregimer. Flerpartiregimer är de mest instabila och mest kortlivade av alla auktoritära regimer. Det är dessutom dessa regimer som oftast övergår till demokrati vid en transition. (Hadenius och Teorell, 2007a) I begränsade flerpartisystem innehas redan makten till viss del av olika delar av eliten och det finns politiska institutioner med reformeringspotential. Demokratibiståndet kan alltså antas ha viss demokratiseringspotential i begränsade flerpartisystem. Dock medför regimens instabilitet att utgångsläget torde vara sämre än i enpartiregimer.

Enpartiregimer är betydligt mer stabila än flerpartiregimer. Ledarna inom enpartiregimer kan dela med sig av visst inflytande inom det befintliga politiska systemet utan att riskera att förlora makten. Dessutom kan dessa klara sig bättre i en eventuell övergång till demokrati än andra auktoritära ledare som inte har ett parti att falla tillbaka på. (Geddes, 1999)

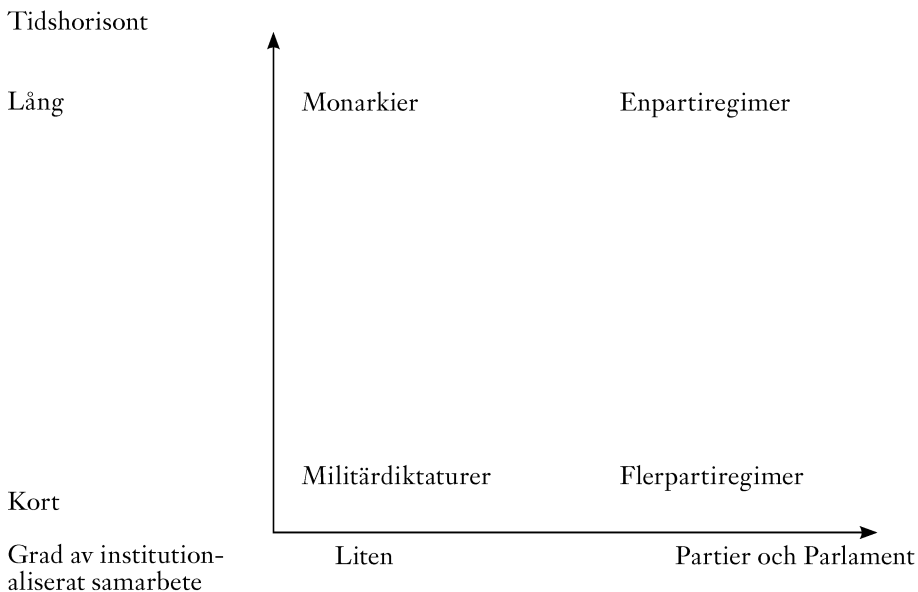
Demokratibiståndet till enpartiregimer kan antas ha något större potential än det som allokeras till övriga auktoritära regimer. Till skillnad från både monarkier och militärdiktaturer finns det i större utsträckning viktiga institutioner på plats. Enpartiregimer är samtidigt betydligt stabilare än både begränsade flerpartisystem och militärdiktaturer. Transitioner sker dock sällan och regimens stabilitet medför att man kan anta att demokratibiståndets potential snarare ligger i att det kan ske en viss liberalisering än att den politiska processen som sådan blir mer demokratisk.

Figur 1 ger en sammanfattande bild av hur man, givet tidigare forskning, kan placera in de auktoritära regimerna i enlighet med det två dimensionerna, tidshorisont och grad av institutionaliserat samarbete.

Den empiriska prövningen

Jag prövar regimtypens betydelse för demokratibiståndets effekter genom att genomföra regressionsanalyser av paneldata för biståndsländer under perioden 1990-2004.

Figur 1. Auktoritära regimers tidshorisont och grad av institutionaliserat samarbete

Urval av länder och tidsperiod

För att inkluderas i urvalet bör landet ha mottagit bistånd antingen från OECD givare under den angivna perioden och dessutom vara en självständig stat.² Detta ligger i linje med urvalet i andra studier av effekter av bistånd såsom exempelvis Finkel et al. (2007a; 2007b). Dock bör det tilläggas att jag inte helt följer Finkel et al. i detta avseende då de även tog hänsyn till demokratinivån i länderna i sitt urval. Eftersom det är demokratinivån som ska undersökas bör det inte vara ett urvalskriterium i sig själv.³

Det är under den valda perioden, efter kalla krigets slut, vi har störst anledning att förvänta oss att demokratibiståndet ska ha haft effekt. Dels anses givare numera vara mer trovärdiga i deras demokratifrämjande intentioner än tidigare och det är dessutom under denna period som demokratibiståndet på allvar vunnit intåg som en del av det internationella biståndet (Youngs, 2001: 9-14). Därtill, har en studie pekat på att bistånd till Afrika söder om Sahara enbart haft positiva effekter på demokratisk utveckling perioden efter kalla krigets slut (Dunning, 2004).

Demokrati och demokratibistånd

I den här studien definieras inte demokrati som ett svåråtkomligt idealiskt politiskt system. Istället används en definition som liknar hur Dahl (1999: 343-344) definierar polyarki. Således bör i en demokrati de politiskt betydelsefulla beslutsfattande posterna väljas i fria, allmänna och rättvisa val. Dessutom bör ett antal fundamentala politiska fri- och rättigheter upprätthållas (se även Hadenius och Teorell, 2005a;b). Liberalisering i sin tur innebär att det sker en förbättring när det gäller vissa av de medborgerliga rättigheterna men inom det rådande och auktoritära systemet (Smith, 1987: 186).

Det är rimligt att anta att det trots de subtila skillnader som finns när det gäller givares syn på demokrati (Crawford, 2001: 157-159), råder ett betydande konsensus när det gäller demokratins kärna vilket även föreslagits på ett mer generellt plan av Hadenius och Teorell (2005b).

I denna studie mäts demokratisk utveckling med hjälp av ett demokratiindex som är en sammanslagning av två olika index, Freedom House och Polity. Indexet varierar mellan ett, lägst demokratinivå och tio, högst demokratinivå (Teorell et al., 2008: 42-43). Hadenius och Teorell (2005a) har visat att Freedom House/Polity bättre fångar upp den politiska demokratins olika aspekter jämfört med andra demokratiindex. Att istället enbart välja ett av dessa mått leder till en för ensidig fokusering på de politiska institutionerna respektive de politiska och medborgerliga rättigheterna eftersom Polity fokuserar på politiska institutioner medan Freedom House till största delen fokuserar på politiska- och medborgerliga rättigheter. Liberalisering operationaliseras genom att dela upp Freedom House indexet i dess två delar, medborgerliga respektive politiska rättigheter. Som liberalisering räknas en positiv förändring av de medborgerliga rättigheterna. Dessa index varierar här mellan ett, lägst och sju, högst nivå av frihet. En positiv och signifikant koefficient i analysen innebär alltså en positiv relation mellan de oberoende variablerna och de medborgerliga respektive politiska rättigheterna.

För att mäta demokratibistånd används två variabler från Finkel et al. studien (2007a), demokratibiståndet från USAID respektive från övriga OECD givare som slås samman till en variabel. Enheten är miljoner dollar och summan är konstanthållen till år 2000 och uträknad per capita eftersom vi kan anta att den relativa betydelsen av stödet är beroende av landets storlek. Siffrorna motsvarar ett genomsnitt över två år.

Regimtypindelning

Hadenius och Teorells regimtypindelning (2007a; 2007b; Teorell et al., 2008: 92-94) bygger på de tre olika former av makterhållande och behållande av makt som presenterades ovan; arv, militärmakt eller val. I sin ursprungliga variant består den av 20 olika kategorier. Klassificeringen har gjorts per land

och år. I denna studie används en förenklad variant med sju regimkategorier (se tabell 1). Som demokratier klassificeras de länder som har över 7,5 på det sammanslagna demokratiindexet Freedom House/Polity. En viktig fördel med Hadenius och Teorells klassificering till skillnad mot andra regimkategoriseringar är att denna har en kategori för övriga regimer. I exempelvis Cheibub och Gandhis klassificering faller dessa regimtyper inom någon av de andra regimtyperna vilket gör att vissa stater där det exempelvis råder inbördeskrig blir klassificerade trots att det kanske inte ens finns någon regim vid makten (Finkel et al., 2007a).

Tabell 1. Antal regimtyper 1990-2004

Regimtyp	Antal	Pct.
Monarki	159	8.3
Militärdiktatur	148	7.7
Enpartiregim	99	5.1
Begränsad flerpartiregim	699	36.3
Övriga	83	4.3
Demokrati	737	38.3
Totalt	1925	100.0

Kommentar: Tabellen baseras på det urval som inkluderas i studien. Regimtypen „inget parti“ är inte med då det bara är Maldiverna som klassats som denna i det urval av länder och period som ingår i den här studien. Källa: The Quality of Government dataset, QoG (Teorell et al., 2008).

Teoretiskt sett ska regimtyp i denna studie ses som en kontextuell faktor som påverkar demokratibiståndets effekter på demokratinivå. Detta innebär att det som ska prövas är huruvida effekten av demokratibistånd på demokratinivå är villkorad av vilken typ av regim som sitter vid makten. Regimtyp förs därför in som en interaktionsterm i en interaktionsvariabel där denna term multipliceras med demokratibiståndsvariabeln (Brambor et al., 2006). För att försäkra mig om att det är den kvalitativa skillnaden mellan de auktoritära regimerna som ger effekt på den beroende variabeln och inte demokratinivån i sig kontrollerar jag även för en interaktionseffekt mellan demokratibistånd och demokratinivå.

Konkurrerande förklaringar

För att kontrollera för eventuella konkurrerande förklaringar använder jag mig av två strategier. För det första kommer analysen att innehålla kontroll för fördröjda versioner av den beroende variabeln (se sid. 339). För det andra inkluderas de faktorer som i tidigare forskning har visat sig vara viktiga för

att förklara demokratisering. Dessa kontrollvariabler är: ekonomisk utveckling (Lipset, 1959; Przeworski och Limongi, 1997; Przeworski et al., 2000; Boix och Stokes, 2003), ekonomisk tillväxt (Haggard och Kaufman, 1997), religion (Fish, 2002), kolonialt ursprung, etnisk och religiös fragmentisering samt internationell handel (Teorell, 2009a). Förutom dessa inkluderas även övrigt bistånd som en kontrollvariabel eftersom det ibland förts fram att demokratibiståndets effekter på demokratisk utveckling tenderar att slås ut av negativa effekter av annat bistånd (Knack, 2004). Jag kontrollerar även för region och global demokratisk diffusion (Brinks och Coppedge, 2006). Den geografiska härkomsten är dels till för att kontrollera för regionspecifika skillnader som annars skulle kunna ge en snedvriden bild av de övriga faktorernas betydelse och dels är den med som en indirekt kontroll för regional diffusion.⁴ Den globala diffusionen operationaliseras genom att på årsbasis kontrollera för den genomsnittliga demokratinivå i världen.

Utmaningar med paneldata

Antalet observationer ökar betydligt när vi använder oss av paneldata. Dessutom kan vi med mer säkerhet uttala oss om kausaliteten eftersom vi har möjlighet att lägga in temporala skillnader i analysen. Detta är givetvis av stor betydelse i en studie som denna. Med paneldata har vi exempelvis möjlighet att lägga in en fördröjning av de variabler som vi kan anta inte har effekt omedelbart. (Teorell, 2009b) Det är dock svårt att avgöra hur lång tid det borde ta för en viss faktor att ge effekt på den beroende variabeln. I denna studie har jag satt in en fördröjning med ett år för alla de kontrollvariabler som varierar över tid, förutom för regimvariablerna.

Dock är även vissa svårigheter förknippade med den här sortens analys (se t.ex. Plümper et al., 2005; Teorell, 2009b). För att motverka problemet med seriell autokorrelation och också kontrollera för omvänd kausalitet för jag in två fördröjda versioner av den beroende variabeln som kontrollvariabler i analysen, ett och två år tillbaka i tiden.⁵

Resultat

Varken demokratibiståndet från USAID eller övriga OECD givare ger någon signifikant effekt på demokratinivå när man prövar dessa var för sig i bivariata analyser. Inte heller sedan jag fört in alternativa förklaringar och slagit samman de två biståndsmåtten har demokratibiståndet någon signifikant effekt på demokratinivå.⁶ Vidare ger inte heller en analys med kontroll för regimtyp någon signifikant effekt av demokratibistånd på demokratinivå (tabell 2, modell 2).

När man istället analyserar skillnaden i demokratibiståndets effekt mellan olika politiska regimer, med enpartiregimer som referenskategori, framgår

Kommentar: I modellerna ingår regiondummies och kontroll för fördröjda beroende variabler och följande kontrollvariabler: Övrigt bistånd/capita (ett års fördröjning), BNP/capita (ett års fördröjning), internationell handel (ett års fördröjning), ekono-misk tillväxt (ett års fördröjning), global demokratisk diffusion (ett års fördröjning), andel muslimsk, katolsk och protestantisk befolkning, brittiskt, spanskt och annat kolonialt ursprung samt religiös och etnisk fraktionisering. Regimtypen „inget parti“ är inte med i denna analys då det bara är Maldiverna som klassats som denna i det urval av länder och period som ingår i den här studien. Beroende variabel: Förändring av demokratinivå (t-1). Ostandardiserade regressionskoefficienter med panelkorri-gerade standardfel inom parentes. I modell 4 och 6 ingår även kontroll för extrema fall: Gambia 1994, Haiti 1994 och Solomonöarna 2000. * p<0.1, ** p<0.05, *** p<0.01. Källor: Finkel et al. dataset (Finkel et al. 2007a), the Quality of Government dataset, QoG (Teorell et al., 2008).

att demokratibiståndet har positiv effekt i auktoritära regimer medan koefficienten är negativ i demokratier (tabell 2, modell 3 och 4). De ickeeffekter som framkom i modell 2 kan alltså ha att göra med att det finns betydande skillnader i effekt mellan olika typer av politiska regimer.

Vilka regimer skiljer sig från varandra signifikant när det gäller effekter av demokratibistånd på demokratinivå? Alla regimer förutom monarkier skiljer sig från enpartiregimer (tabell 2, modell 3 och 4). När samma analys istället genomförs med demokratier som referenskategori framgår att det är monarkier, enpartiregimer, begränsade flerpartiregimer och „övrige regimer“ som skiljer sig signifikant från demokratier (tabell 2, modell 6).⁷ Den negativa effekten av demokratibistånd i demokratier är inte signifikant. Vidare skiljer sig inte militärregimer signifikant från demokratier. Effekten är betydligt större i enpartiregimer än i flerpartiregimer. Skillnaderna mellan monarkier och enpartiregimer är dock inte signifikant men av koefficienten att döma verkar effekten vara betydligt större i enpartiregimer. Demokratibiståndet har alltså en positiv effekt på demokratisk utveckling i enpartiregimer, monarkier och flerpartiregimer medan det inte har någon signifikant effekt i militärdiktaturer och demokratier.

Enligt den teoretiska utgångspunkt som presenterades ovan antogs dock inte demokratibiståndets potential i de mer stabila auktoritära regimerna vara att fördjupa demokratin generellt utan snarare i att det sker en liberalisering inom det rådande systemet. Som nämndes ovan kan liberalisering analyseras genom att dela upp Freedom House index på dess två komponenter, medborgerliga respektive politiska rättigheter. Komponenten politiska rättigheter innebär rättigheten att fritt delta i den politiska processen och att ha inflytande över politiken medan medborgerliga rättigheter innebär sådant som yttrandefrihet, organisationsfrihet och rättssäkerhet (Teorell et al., 2008: 39). Således kan de medborgerliga rättigheterna ses som en del av liberaliseringen

Tabell 3. Demokratibiståndets effekter på medborgerliga rättigheter i olika regimer

	Modell 1 ref. kategori enpartiregim	Modell 2 ref. kategori enpartiregim	Modell 3 ref. kategori demokrati	Modell 4 ref. kategori demokrati med med kontroll för extrema fall	Modell 5 ref. kategori monarki med kontroll för extrema fall
Demokratibistånd per capita (ett års fördröjning)		-0.000473 (0.00164)	-0.00164 (0.00193)	-0.00137 (0.00189)	0.0227*** (0.00715)
Demokrati	0.662*** (0.106)	0.664*** (0.107)			0.585*** (0.100)
Monarki	0.181*** (0.0521)	0.183*** (0.0532)	-0.584*** (0.101)	-0.585*** (0.100)	
Militärdiktatur	0.0856 (0.0540)	0.0864 (0.0539)	-0.663*** (0.104)	-0.680*** (0.107)	-0.0952 (0.0681)
Enpartiregim			-0.770*** (0.114)	-0.742*** (0.112)	-0.158*** (0.0643)
Begränsad flerpartiregim	0.298*** (0.0593)	0.299*** (0.0600)	-0.394*** (0.0617)	-0.407*** (0.0608)	0.177*** (0.0587)
Övriga regimer	0.249*** (0.0651)	0.251*** (0.0656)	-0.517*** (0.0972)	-0.513*** (0.0952)	0.0717 (0.0634)
Demokrati*					-0.0241*** (0.00701)
demokratibistånd					
Monarki*demokratibistånd			0.0240*** (0.00703)	0.0241*** (0.00701)	
Militärdiktatur*					0.0153
demokratibistånd					(0.0191)
Enpartiregim*			(0.0150)	(0.0199)	0.00581
demokratibistånd			0.0863*** (0.0320)	0.0299 (0.0275)	(0.0277)
Begränsad flerpartiregim*			0.00184 (0.00424)	0.00757* (0.00418)	-0.0165** (0.00835)
demokratibistånd			0.0114*** (0.00431)	0.0115*** (0.00427)	-0.0125* (0.00736)
Övriga regimer*			-0.000211 (0.000291)	-0.000224 (0.000272)	-0.000224 (0.000272)
Medborgerliga rättigheter*					-0.147 (0.682)
demokratibistånd	-0.400 (0.700)	-0.420 (0.695)	0.407 (0.697)	0.437 (0.687)	
Konstant					
Justerat R2	0.1015	0.1011	0.1094	0.1248	0.1248
N observationer			1925		
N länder			154		
Genomsnittligt antal år som observerats per land			12.5		

Kommentar: I modellen ingår regiondummies och kontroll för fördömda beroende variabler samt samma kontrollvariabler som i tabell 1. Regimtypen „inget parti“ är inte med i analysen då det bara är Maldiverna som klassats som denna i det urval av länder och period som ingår i den här studien. Beroende variabel: Förändring av medborgerliga rättigheter (t-1). Ostandardiserade regressionskoefficienter med panelkorregerade standardfel inom parentes. I modell 4 och 5 ingår även kontroll för extrema fall: Seychellerna 1992, Solomonöarna 2000 och Rwanda 2004. * $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$. Källor: Finkel et al. dataset (Finkel et al. 2007a) och the Quality of Government dataset, QoG (Teorell et al., 2008).

medan politiska rättigheter i större utsträckning täcker in den politiska processen. Positiva förändringar av de medborgerliga rättigheterna utan att det sker en motsvarande förbättring av de politiska rättigheterna används alltså som en indikator på liberalisering.

Resultatet visar att effekten av demokratibiståndet på de medborgerliga rättigheterna är positiv och signifikant i monarkier (tabell 3, modell 5), i flerpartiregimer och i militärdiktaturer. Dock är effekten inte signifikant i enpartiregimer.⁸ Med demokratier som referenskategori blir, liksom i föregående analyser, inte den negativa effekten i demokratier signifikant (tabell 3, modell 3 och 4). Vi kan dock se att effekten i monarkier, militärdiktaturer, flerpartiregimer och „övriga regimer“ skiljer sig signifikant från demokratier (tabell 3, modell 4). Vidare finns det en signifikant skillnad mellan monarkier och flerpartiregimer (tabell 3, modell 5). Den positiva effekten i monarkier tycks vara betydligt större än den i flerpartiregimer. Om vi istället ser till de politiska rättigheterna finns det inga signifikanta effekter på förändringar av dessa i någon av de politiska regimerna.⁹

Slutsatser

Det kan konstateras att de positiva effekterna av demokratibistånd på demokratnivå som Finkel et al. (2007b) visade på inte får stöd av resultatet i denna studie. Den här studien visar att demokratibiståndets effekter på demokratisk utveckling skiljer sig mellan olika politiska regimer. Det är först när man ser till demokratibiståndets effekter i olika typer av politiska regimer som det framkommer att demokratibistånd kan vara positivt för demokratisk utveckling i vissa mottagarländer.

I det teoretiska avsnittet presenterades två för demokratisering och biståndsmottagande avgörande faktorer, tidshorisont och politiska institutioner. Det bör dock påpekas att dessa faktorer enbart prövats indirekt i den här studien. De teoretiska antagandena bygger på tidigare studier om regimtypernas varierande stabilitet och grad av institutionaliserat samarbete.

Resultatet visar att demokratibistånd har störst betydelse för den demokratiska utvecklingen i stabilare auktoritära regimer som också har en längre

tidshorisont, enpartiregimer och monarkier. Detta resultat ligger i linje med vad Wright (2008) kommit fram till när det gäller biståndets effekter på ekonomisk tillväxt och hur detta påverkas av regimens stabilitet.

Demokratibiståndets positiva effekt på demokratisk utveckling kan desutom möjligen vara något större i enpartiregimer, som inte bara tenderar att vara stabila utan även har utbyggda politiska institutioner som skulle kunna vara potentiella mottagare av demokratibistånd.

Vidare har demokratibiståndet en positiv effekt på den demokratiska utvecklingen i flerpartiregimer. Dessa är visserligen mer instabila men har viktiga politiska institutioner på plats och därför antogs demokratibiståndet ha viss potential i dessa regimer. Resultatet visar alltså att så är fallet.

I militärdiktaturer antogs demokratibiståndet ha sämst potential då dessa regimer varken tenderar att väl utbyggda politiska institutioner eller en längre tidshorisont. Även detta antagande får stöd i studien. Demokratibiståndet har inte någon positiv effekt på den demokratiska utvecklingen i militärdiktaturer.

I artikelns inledning antogs demokratibiståndet kunna påverka den demokratiska utvecklingen på tre sätt. För det första genom att fördjupa demokratin, för det andra genom att förbättra utsikterna för en övergång till demokrati och för det tredje genom att regimen liberaliseras. Huruvida demokratibiståndet förbättrar utsikterna för en regimförändring har inte prövats i denna studie.

Demokratibiståndets potential tycks inte främst ligga i att fördjupa demokratin i demokratier. Den här undersökningen kunde inte visa några signifikanta effekter av demokratibistånd på den demokratiska utvecklingen i demokratiska regimer. Däremot visar studien, som vi sett ovan, att demokratibiståndet bidragit till demokratisk utveckling i alla auktoritära regimer förutom i militärdiktaturer som tenderar att vara de minst stabila och minst institutionsbyggande.

Demokratibiståndet allokeras till en betydande del även till demokratier. Att demokratibiståndet inte tycks ha någon effekt eller möjligen till och med en negativ effekt i demokratier kan ha att göra med hur givarnas allokering av demokratibistånd påverkas av den politiska situationen i mottagarlandet. Givare kanske tenderar att allokera demokratibistånd till demokratier när utsikterna för demokratin ser dystra ut, det vill säga när dessa länder redan är på tillbakagång demokratiskt. Detta resulterar i att det i analysen verkar som demokratibistånd har en negativ effekt på demokratinivån, när det i själva verket kanske handlar om att demokratibiståndet inte förmår hejda tillbakagångar av demokratinivåer. I analysen kontrolleras visserligen för tidigare demokratinivåer men givarnas förväntningar är inte en parameter som kunnat fångas in i den här studien.

Vidare antogs att demokratibiståndets effekter på demokratisk utveckling inom de mer stabila regimerna, monarkier och enpartiregimer, främst skulle innebära en liberalisering. Studiens andra del gick därför ut på att pröva huruvida demokratibiståndet hade positiv effekt på de medborgerliga rättigheterna respektive de politiska rättigheterna i dessa regimer. En liberalisering antogs innebära förbättringar av de medborgerliga rättigheterna. Resultatet av dessa analyser stämmer sämre med den teoretiska utgångspunkten än vad som var fallet med analyserna av effekter på demokratinivå. Visserligen visade analyserna att demokratibiståndet inte hade någon effekt på de politiska rättigheterna i någon typ av regim och att effekten av demokratibistånd på liberalisering var positiv och starkast i monarkier. Däremot visade det sig att effekterna i enpartiregimer inte var signifikanta. Förvånansvärt nog visade det sig också att demokratibiståndet hade en liberaliserande effekt i militärdiktaturer och i flerpartiregimer, tvärt emot vad som antogs för dessa instabila regimer.

Att dela upp ett index på dess komponenter kan vara riskabelt i statistiska analyser även om komponenten i sig i detta fall utgjordes av ett index. En orsak till resultatet kan vara att indexet inte fångar upp liberaliseringsprocessen i sin helhet. Det sammanslagna index Freedom House/Polity som användes för att mäta demokratinivå är mer beprövat och innehåller betydligt fler komponenter för att fånga det komplexa begreppet demokrati. Det kan givetvis också vara så att demokratibiståndet inte bidragit till liberalisering i enpartiregimerna. Visserligen är dessa regimer stabila och har institutioner på plats men de har ofta även ideologiska skäl att inte acceptera en liberalisering som skulle innebära utökade liberala rättigheter. En av de komponenter som ingår i Freedom House index för medborgerliga rättigheter är just den personliga autonomin gentemot staten, en faktor som antagligen är svag i länder som Kina, Vietnam och Kuba. Det är kanske mer troligt att det sker en liberalisering i icke statsideologiskt präglade stabila regimer, såsom exempelvis monarkier. Den här studien har visat att demokratibiståndet har en positiv effekt på demokratisk utveckling även i enpartiregimer men för att ta reda på vad det är som faktiskt sker och hur demokratibiståndet påverkar enpartiregimerna krävs fler och mer ingående studier av demokratibiståndets effekter i dessa regimer.

Noter

1. Geddes (1999) klassificerar regimerna i personalistregimer, militärregimer och enpartiregimer medan Cheibub och Gandhi (Finkel et al., 2007a: 23) skiljer mellan civila, militära och monarkiska diktaturer.

2. Bistånd definieras i enlighet med OECD/DAC:s definition för ODA (Official Development Assistance) (DCD/DAC, 2007).
3. Detta innebär att min studies ursprungliga urval inkluderar tre ö-riken som inte var med i Finkel et al. studien, Bahamas, Barbados och Malta men utesluter den Palestinska myndigheten.
4. Regionindelningen är fördelad på 10 geopolitiska regioner: Öst-Europa och fd. Sovjetunionen (inklusive Centralasien), Latinamerika, Nordafrika och Mellanöstern, Afrika söder om Sahara, Västeuropa och Nordamerika, Ostasien, Sydostasien, södra Asien, Oceanien (förutom Australien och Nya Zeeland som ingår i Västeuropa och Nordamerikakategorin), Karibien (inklusive Belize, Guyana och Surinam men förutom Kuba, Haiti och Dominikanska republiken som ingår i Latinamerika) (Teorell et al., 2008: 94-95).
5. När man kontrollerar för dessa är det dock viktigt att man även har teoretiska skäl att misstänka att det faktiskt finns risk för omvänd kausalitet. Jag lutar mig här mot ett antal studier som visat på ett samband mellan givares allokering av bistånd och demokratinivå respektive mänskliga rättigheter (Cingranelli och Pasquarello, 1985; Neumayer, 2003; Berthélemy, 2006; Dollar och Levin, 2006).
6. Ej redovisade här.
7. Begränsade flerpartisystem skiljer sig signifikant från demokratier först när jag kontrollerar för de tre mest extrema fallen. Cooks D' överstiger dock inte ett för någon observation.
8. Ej redovisade här. Dessa resultat gäller när jag kontrollerar för de tre mest extrema fallen. Cooks D' överstiger dock inte ett för någon observation.
9. Ej redovisad här. Detta gäller även vid kontroll för extrema fall.

Litteratur

- Bermeo, Nancy (1997). „Myths of Moderation: Confrontation and Conflict during Democratic Transitions“, *Comparative Politics*, Vol. 29, No. 4, pp. 305-322.
- Berthélemy, Jean-Claude (2006). „Bilateral Donors' Interest vs. Recipients' Development Motives in Aid Allocation: Do All Donors Behave the Same?“, *Review of Development Economics*, Vol. 10, No. 2, pp. 179-194.
- Boix, Carles and Susan Carol Stokes (2003). „Endogenous Democratization“, *World Politics*, Vol. 55, No. 4, pp. 517-549.
- Brambor, Thomas, William Roberts Clark and Matt Golder (2006). „Understanding Interaction Models: Improving Empirical Analyses“, *Political Analysis*, Vol. 14, No. 1, pp. 63-82.
- Brinks, Daniel and Michael Coppedge (2006). „Diffusion Is No Illusion: Neighbor Emulation in the Third Wave of Democracy“, *Comparative Political Studies*, Vol. 39, No. 4, pp. 463-489.
- Cingranelli, David L. and Thomas E. Pasquarello (1985). „Human Rights Practices and the Distribution of U.S. Foreign Aid to Latin American Countries“, *American Journal of Political Science*, Vol. 29, No. 3, pp. 539-563.
- Crawford, Gordon (2001). *Foreign Aid and Political Reform: A Comparative Analysis of Democracy Assistance and Political Conditionality*, Basingstoke: Palgrave.
- Dahl, Robert A. (1999) *Demokratim och dess antagonister*, Stockholm: Ordfront
- Danida (2008). *Priorities for the Danish Government for Danish Development Assistance*, Copenhagen: Ministry of Foreign Affairs.

- DCD/DAC (2007). *Reporting Directives for the Creditor Reporting System*, DCD/DAC 39/Final, OECD/DAC, <http://www.oecd.org/dataoecd/16/53/1948102.pdf> (24 april, 2008).
- Diamond, Larry Jay (2008). *The spirit of democracy : the struggle to build free societies throughout the world*. New York: Times Books/Henry Holt and Company.
- Dollar, David and Victoria Levin (2006). „The Increasing Selectivity of Foreign Aid, 1984–2003“, *World Development*, Vol. 34, No. 12, pp. 2034–2046.
- Dunning, Thad (2004). „Conditioning the Effects of Aid: Cold War Politics, Donor Credibility, and Democracy in Africa“, *International Organization*, Vol. 58, No. 2, pp. 409–423.
- Finkel, Steven E., Andrew Green, Aníbal Pérez-Liñán and Neal C. Tate (2007a). *Cross-National Research on USAID's Democracy and Governance Programs – Codebook (Phase II)*, http://www.pitt.edu/~politics/democracy/downloads/Codebook_Phase_2.pdf (8. april, 2009).
- Finkel, Steven E., Aníbal Pérez-Liñán and Mitchell A. Seligson (2007b). „The effects of US foreign assistance on democracy building, 1990–2003“, *World Politics*, Vol. 59, No. 3, pp. 404–439.
- Finkel, Steven E., Aníbal Pérez-Liñán, Mitchell A. Seligson and C. Neal Tate (2008). *Deepening Our Understanding of the Effects of US Foreign Assistance on Democracy Building, Final Report*, http://www.pitt.edu/~politics/democracy/FINAL_REPORT%20v18b.pdf. (8. april, 2009)
- Fish, M. Steven (2002). „Islam and authoritarianism“, *World Politics*, Vol. 55, No. 1, pp. 4–37.
- Gandhi, Jennifer and Adam Przeworski (2006). „Cooperation, Cooptation, and Rebellion under Dictatorships“, *Economics & Politics*, Vol. 18, No. 1, pp. 1–26.
- Gandhi, Jennifer and Adam Przeworski (2007). „Authoritarian Institutions and the Survival of Autocrats.“ *Comparative Political Studies*, Vol. 40, No. 11, pp. 1279–1301.
- Geddes, Barbara (1999). „What do we know about democratization after twenty years?“, *Annual Review of Political Science*, Vol. 2, No. 1, pp. 115–144.
- Green, Andrew T. and Richard D. Kohl (2007). „Challenges of evaluating democracy assistance: perspectives from the donor side“, *Democratization*, Vol. 14, No. 1, pp. 151–165.
- Hadenius, Axel and Jan Teorell (2005a). „Assessing Alternative Indices of Democracy“, *C&M Working Papers 6*, IPSA, http://www.concepts-methods.org/working_papers/20050812_16_PC%206%20Hadenius%20&%20Teorell.pdf (8. april, 2009).
- Hadenius, Axel and Jan Teorell (2005b). „Cultural and economic prerequisites of democracy: reassessing recent evidence“, *Studies in Comparative International Development*, Vol. 39, No. 4, pp. 87–106.
- Hadenius, Axel and Jan Teorell (2007a). „Pathways from Authoritarianism“, *Journal of Democracy*, Vol. 18, No. 1, pp. 143–157.
- Hadenius, Axel and Jan Teorell (2007b). *Authoritarian Regimes Data Set, version 2.0, Codebook*, Department of Political Science, Lund University, http://www.svet.lu.se/documents/JTE_autoregimecodebook2.pdf (8. april, 2009).
- Haggard, Stephan and Robert R. Kaufman (1997). „The Political Economy of Democratic Transitions“, *Comparative Politics*, Vol. 29, No. 3, pp. 263–283.
- Knack, Stephen (2004). „Does foreign aid promote democracy?“, *International Studies Quarterly*, Vol. 48, No. 1, pp. 251–266.

- Lipset, Seymour Martin (1959). „Some social requisites of democracy: economic development and political legitimacy“, *American Political Science Review*, Vol. 53, No. 1, pp. 69-105.
- Magaloni, Beatriz (2008). „Credible Power-Sharing and the Longevity of Authoritarian Rule“, *Comparative Political Studies*, Vol. 41, No. 4-5, pp. 715-741.
- Neumayer, Eric (2003). „Is respect for human rights rewarded? An analysis of total bilateral and multilateral aid flows“, *Human Rights Quarterly*, Vol. 25, No. 2, pp. 510-527.
- Nielsen, Richard and Daniel Nielson (2008). „Lending Democracy: How Governance Aid May Affect Freedom“, *APSA Annual Meeting*. Boston, Mass.
- Plümper, Thomas, Vera E. Troeger and Philip Manow (2005). „Panel data analysis in comparative politics: Linking method to theory“, *European Journal of Political Research*, Vol. 44, No. 2, pp. 327-354.
- Przeworski, Adam, Michael E. Alvarez, José Antonio Cheibub and Fernando Limongi (2000). *Democracy and Development: Political Institutions and Material Well-being in the World, 1950-1990*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Przeworski, Adam and Fernando Limongi (1997). „Modernization: Theories and Facts“, *World Politics*, Vol. 49, No. 2, pp. 155-183.
- Schatz, Edward (2006). „Access by Accident: Legitimacy Claims and Democracy Promotion in Authoritarian Central Asia“, *International Political Science Review*, Vol. 27, No. 3, pp. 263-284.
- Skr.2008/09:11 (2008). *Fribet från förtryck – skrivelse om Sveriges demokratibistånd*. Stockholm: Ministry for Foreign Affairs.
- Smith, William C (1987). „The Political Transition in Brazil: From Authoritarian Liberalization and Elite Conciliation to Democratization“ pp. 179-240 in Enrique A. Baloyra (ed.), *Comparing New Democracies, Transition and Consolidation in Mediterranean Europe and the Southern Cone*. Boulder and London: Westview Press.
- Teorell, Jan (2009a). *Determinants of Democratization: Explaining Regime Change in the World, 1972-2002*. Opublicerat manuskript. Lund: Department of Political Science, Lund University.
- Teorell, Jan (2009b). „Regression i tid och rum: att analysera paneldata“, pp. 195-228 in Göran Djurfeldt and Mimmi Barmark (eds.), *Statistisk verktygslåda II*. Lund: Studentlitteratur.
- Teorell, Jan, Sören Holmberg and Bo Rothstein (2008). *The Quality of Government Dataset, version 15May08*, The Quality of Government Institute, University of Gothenburg, http://www.qog.pol.gu.se/data/QoG_codebook_v15May08.pdf (8. april 2009).
- Ulfelder, Jay (2005). „Contentious Collective Action and the Breakdown of Authoritarian Regimes“, *International Political Science Review*, Vol. 26, No. 3, pp. 311-334.
- Wright, Joseph (2008). „To Invest or Insure?: How Authoritarian Time Horizons Impact Foreign Aid Effectiveness“, *Comparative Political Studies*, Vol. 41, No. 7, pp. 971-1000.
- Youngs, Richard (2001). *The European Union and the promotion of democracy: [Europe's Mediterranean and Asian policies]*. Oxford: Oxford University Press.